

Akershus Fylkeskommune

Postboks 1200 Sentrum
0107 Oslo

Vår saksbehandler
Øyvind Kjølberg

Vår dato
27.02.2015

Vår ref.

Høringsuttalelse – regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus

Jordvern Oslo og Akershus er en nystiftet organisasjon som har som formål å ta vare på dyrka og dyrkbar mark i disse fylkene. Av den grunn har vi ikke tidligere deltatt i høringsprosessen, men vi er blitt oppfordret til å komme med en høringsuttalelse til denne planen.

Jordvern Oslo og Akershus er positiv til planens intensjoner, der det i hovedmålet 1.1 klart beskrives:

"Utbyggingsmønsteret skal være arealeffektivt basert på flerkjernet utvikling og bevaring av overordnet grønnstruktur"

Vi vil rose både initiativ og de klare overordnede føringene for en utvikling der dyrka mark skal prioriteres sterkere enn det en ser i dag. Vi har imidlertid noen kommentarer til, og forslag til endringer i høringsforslaget.

Norge har svært lite landbruksareal, bare ca. 3 % dyrket areal av totalarealet, og særlig lite kornproduserende areal per capita. Dette tilsier at vi både må og kan ta vare på produksjonsarealer for mat, uten at det går utover andre viktige samfunnsområder. Kunnskap og en generell økende bevissthet i befolkningen om at verdens og ikke minst Norges jordressurser for produksjon av mat er knappe, sprer seg med økende fart, men verken lovgivere eller politisk praksis har tatt dette innover seg dette i tilstrekkelig grad fram til nå.

Det henvises videre til under avsnittet **Underordnede mål** under kulepunkt 3 at en skal forvalte jordbruksarealene i Oslo og Akershus slik at de nasjonale målene vedtatt i 2004 om en halvering av omdisponering nås. Selv om tallene igjen kan gå feil vei og øke, er allerede halveringsmålet nådd både for denne regionen og landet som helhet. Til tross for dette var et enstemmig storting i 2014 ikke fornøyd med dagens jordvernpraksis, og vedtok å pålegge regjeringen å bedre balansen mellom samfunnets ulike arealbehov. Landbruks- og matdepartementet arbeider i disse dager med en ny, helhetlig jordvernstrategi, som skal legges fram og behandles i løpet av 2015.

Går en videre i dokumentet, kommer det klart fram at Oslo og Akershus sammen med Østfold er Norges viktigste kornområder, og at bevaring av dette arealet er helt avgjørende for å nå de klare målene som Stortinget har pålagt den forrige og den nåværende regjeringen, nemlig å sørge for en økning av landets egen matproduksjon. Økt produksjon av norsk korn er sentral i denne politikken, og omdisponering av dyrka mark i Oslo og Akershus er uforenelig med målene for mat- og forsynings-sikkerhet. I løpet av de siste par år er restarealet for eventuell nydyrking vesentlig bedre kartlagt, og på Landbruks- og matdepartementets hjemmeside slås det fast at: "Under to prosent av det ubenyttede arealet ligger i områder som er godt egnet til dyrking av matkorn. Det tilsvarer mindre enn halvparten av Oslo kommune."

Vi har med andre ord ikke store reserver for den jorden som bygges ned blant annet i Oslo og Akershus. Vi mener at et langt sterkere jordvernmål enn en halvering av den tidligere omdisponeringen må gjelde for denne regionale planen.

Nødvendigheten av langsiktig bevaring av produksjonsgrunnlaget for mat tilsier at utviklingsmuligheter på hardmark – altså areal uten at det tas dyrka eller dyrkbar mark til tettstedsutvidelse – er en del av

utvelgelsesgrunnlaget når vekststeder skal utpekes. Vi kan ikke av høringsutkastet se at dette momentet har vært framme i prosessen. En rekke av de foreslått prioriterte utviklingsområdene har begrensede muligheter for vekst på andre arealer enn dyrka og dyrkbar jord. Det er derfor ønskelig med en ny utvelgelsesprosess der jordvern er inne som framtreddende premis. Uten at jordvernet blir tatt alvorlig på denne måten, vil formuleringen om vekst foran vern rundt prioriterte byer og tettsteder kunne føre til et generelt svakere vern av produksjonsarealene enn i dag.

På bakgrunn av dette, og med utgangspunkt i det foreliggende planforslaget, foreslår vi følgende endringer av høringsforslaget. Våre forslag til endringer er i kursiv, og det er henvist til sidetall for disse endringene:

Side 14, siste avsnitt under overskriften **Vi sparer grønne arealer** endres til:

Vi sparer grønne arealer ved å fortette, videreutvikle dagens byer og tettsteder med høy arealutnyttelse, og begrense spredt utbygging. Høyere tetthet i utbyggingen og sterkere vern mellom byene og tettstedene, gjør at vi bygger ned mindre matjord og regionale naturverdier som samtidig er av stor nasjonal betydning.

Side 31: Arealstrategi A3, vekst foran vern:

En vellykket, tilstrekkelig reduksjon av omdisponeringen av dyrka mark under denne planen, står og faller på hvordan denne delen av strategien praktiseres. Det er et stort dilemma at de jordbruksarealene som ligger nær vekstområdene, til dels er de mest verdifulle som produksjonsarealer for mat. Dersom en ikke er meget streng i prosessene rundt fastlegging av de nye grønne grensene, risikerer en bare å båndlegge store arealer som i realiteten er tapt som effektive arealer for eksempel for produksjon av korn, og at det omdisponeres stadig nytt areal før fortettingspotensialet er utnyttet.

Det første kulepunktet midt på siden rommer i realiteten mer enn nok areal og muligheter for en stor befolkningsvekst i mange tiår fremover. Sanering/transformasjon, fortetting og bygging i vesentlig større høyder enn vi vanligvis har praktisert i Norge vil gi høy arealutnyttelse, energisparing og god plass for vekst.

Det henvises i siste avsnitt på side 31 til overordnede myndigheters forventningsavklaring til hvordan fastsetting av langsiktige grenser skal skje, og vi henviser igjen blant annet til Stortingets pålegg til regjeringen om en helhetlig jordvernstrategi.

Vi mener at i **R8 Langsiktig grønn grense for prioriterte vekstområder** bør første avsnitt utformes slik:

I kommuneplanens arealdel forventes det at det defineres en grønn grense mot dyrket og dyrkbar mark langs dagens byggegrense, som en avgrensning av de prioriterte vekstområdene. Avgrensningene fremgår av plankart eller temakart, og defineres på grunnlag av ønsket langsiktig utvikling av stedet. Resultat og metode dokumenteres.

Videre bør første kulepunkt endres til:

- *Potensialet for fortetting og transformasjon i vekstområdet er utnyttet*

Side 32: Arealstrategi A4, vern foran vekst:

Vi mener at i **R9 Jordbruksareal og regional grønnstruktur utenfor prioriterte vekstområder** bør teksten endres til:

Viktige arealverdier, herunder jordbruksareal, kulturminner og kulturmiljø, og regional grønnstruktur og friluftsliv, som ligger utenfor de prioriterte vekstområdene skal prioriteres vernet og skal ikke utnyttes til andre formål. Hensynet til disse arealene skal kun avvikes dersom infrastrukturbygging har avgjørende betydning for utvikling av regionalt kollektiv- eller godstransportsystem.

Jordvern for sikring av matforsyning, bioøkonomi og grønn sektor

Det er mange initiativ i eksisterende foreninger og organisasjoner, og i det politiske liv på lokalt, regionalt og på nasjonalt, overordnet nivå, hvor formålet er å sikre at vi tar vare på tilstrekkelige jordressurser for framtida. Til tross for dette, etableres nå, i jordvernåret 2015, organisasjonen Jordvern Oslo og Akershus. Dette er et av mange tegn på den stadig økende opinionen mot å omdisponere dyrket mark til andre formål.

Forskning og sammenstilling av både nasjonale og internasjonale data viser tydelig at verden, og ikke minst Norge som nasjon, står overfor store utfordringer når det gjelder å sikre en økende befolkning nok mat. Samtidig vil en nødvendig og kommende omstilling fra fossilt basert til biologisk basert produksjonsøkonomi, legge økt press på arealressursene i tiårene framover.

Å ta vare på dyrka og dyrkbar jord for framtida er å ivareta et av våre viktigste områder når det gjelder samfunnssikkerhet, nemlig å sikre mat til egen befolkning. Ansvar for viktige oppgaver på nasjonalt sikkerhetsnivå ligger gjerne på Stortinget og regjeringen, mens vi for en stor del overlater til kommunene å forvalte jordressursene våre.

Blant annet gjennom Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus må en sikre at fremtidig planlegging og utbygging i kommunene er bærekraftig og forenelig med nasjonale mål for dette viktige samfunnsområdet. Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet.

Vennlig hilsen
Jordvern Oslo og Akershus

Øyvind Kjølberg/s/
Leder

Olav Prestvik/s/
Nestleder